

1. МОЛОДІ ЛІТА І. МАЗЕПИ

Ісаак Мазепа народився в селі Костобобрі, на Чернігівщині, в повіті Новгород-Сіверському, 16 серпня 1884 року. Батько його — Прохор Мазепа — був працьовитий, солідний хлібороб, твердої вдачі і, за словами його сина, Ісаака Мазепа, мав міцне здоров'я. Помер він перед II Світовою Війною в віці старшому як 80 років. Ісаак Мазепа деколи з гумором оповідав, що його батько міг багато випити, але ніколи не був п'яний. В родині Прохора Мазепа був патріархальний „режим”. Ісаак П. Мазепа порівнював свого батька з „Тарасом Бульбою”, який у своїм господарстві і в родині сам рішав про все.

Ісаак Мазепа був другим сином у сім'ї. Старший його брат — Карпо — лишився з батьком на господарстві, третій син, Каленик, виїмігрував в Америку ще перед I Світовою Війною. Він був мобілізований до війська, але не злюбив царської муштри і рішив шукати щастя в Новому Світі. В Америці брат І. Мазепа жив під прізвиськом „Рева” (дівоче ім'я матері). Перед II Світовою Війною він писав деколи до свого брата в Прагу. За війни зв'язок між ними урвався, а після війни І. П. Мазепа не мав про свого брата в Америці ніяких вістей. Також сестер мав І. П. Мазепа та другого молодшого брата, що був юристом. Їх доля невідома.

Прохор Мазепа мав пошану до науки. Тому віддав свого сина Ісаака до Духовної Школи в Новгороді Сіверським. Це була типова патріархальна „бурса”, як описано в Гоголевій повісті „Вій”. Жив школяр Ісаак Мазепа на приватнім приміщенні. Батько платив за квартиру і харчування. На їжу не можна було нарікати, але господар дуже економив гас (нафту) на світло, тому давав школярам лампу найменшого розміру. Вечерами хлопці мусіли дуже напружувати очі, щоб читати при такому слабому світлі.

Наслідком цього у Мазепи розвинулася короткозорість, і він мусів потім носити окуляри.

В Новгороді Сіверськiм, стариннiм княжiм мiстi, яке згадує автор „Слова” про похiд на половцiв князя Iгоря Святославовича, з кiнця 12 столiття, — життя було спокiйне, сонне. В школi молодий Мазепа добре вчився. Тiльки товаришi докучали йому причiпками до його „iсторичного” прiзвища. Пiдлегла царевi православна церква що-року на першiм тижнi Великого Посту проклинала „еретика i вiдступника” гетьмана Iвана Мазепу. Проклинали православного українського патрiота i в тих церквах, якi гетьман колись звелiв побудувати для слави Божої i спасiння своєї душі. Коли проходили ученики Духовної Школи бiля церкви в Новгороді Сіверськiм, яку колись збудував гетьман Мазепа, то казали малому Iсаакові: „Дивися, Мазепо, це твоя церква”...

Цi постійні причiпки, що виходили з властивої дiтям жвавості, могли вплинути на творення характеру Iсаака Мазепи: в його вдачi i поведiнцi була помітна здержливість, замкненiсть, певного роду недовiрчивiсть. Не любив він того, що зветься, — „розкривати душу”, як i не був цікавий допитуватися, якi внутрiшнi переживання мають iншi його знайомi чи приятелi.

Iсаак Мазепа принiс iз рiдного села до мiста свiй дiялект, яким говорять на чернiгiвськiм українсько-бiлоруськiм пограниччi. Впливу цього бiлоруського дiялекту він не позбувся нiколи. Не казав — „не”, а „не”; казав „хлопец” замість „хлопець”. Цікаво, що також російської літературної вимови I. П. Мазепа не засвоїв i говорив російською мовою з таким акцентом, що зразу можна було пізнати неросіянина.

За Духовною Школою прийшла Духовна Семинарiя в Чернiговi. Про науку в школi в Чернiговi він мало i неохоче згадував. Не подобалися йому формалiзм i лицемiрство тодiшнього православного духовенства i полiцiйний дух шкiльного начальства. Тiльки про учителiв фiлософiї згадував з похвалою, бо цi учителi виходили за межi догматичної науки, старалися привчити вихованцiв семинарiї до критичного думання, давали читати твори визначних фiлософiв i пояснювали цi твори. Духовна Семинарiя, яка готувала не так пастирiв душ людських, як слуг царського режиму, вiдвернула молодого Мазепу вiд думки — стати священником. Ще в школi Мазепа хотiв читанням i дискусiями з своїми товаришами знайти вiдповiдь на основнi питання: походження i розвиток свiту i людини, взаємовiдносини мiж людьми,

суспільне життя, господарські відносини і т. ін. Цей інтерес молодого Мазепи до проблем природи і життя людини привів його до рішення, що було зовсім несподіване для його батька: він не схотів кінчати богословських клас у семінарії, що давали право на священство, а почав готуватися до вступу в університет, на факультет природних наук. Тоді царська влада, щоб забезпечити для православної церкви доплив кандидатів на духовні посади, робила перешкоди вихованцям духовних семінарій вступати в університети. Семінаристів приймали тільки до Варшавського, Томського і Юрїївського (Дорпат-Тарту, Естонія) університетів. Мазепа хотів учитися в університеті в Петербурзі і мусів здавати іспит зрілості при одній із класичних гімназій.

Ще будучи в духовній семінарії в Чернігові, молодий Мазепа зустрівся з політичними проблемами. Був це час перед революцією 1905 року, коли наукова і пропагандивна література ліберальних і соціалістичних партій, легальна і нелегальна, ширилася серед молоді високих і середніх шкіл Російської Імперії. На Мазепу зробила велике вражіння праця відомого соціалістичного теоретика Георгія Плеханова (псевдонім Бельтов) під назвою — „До питання про розвиток моністичного погляду на історію”. Це популярний виклад економічного розуміння історії.

Ще в Чернігові І. Мазепа зустрівся з національною проблемою. Родина і російська школа не дала йому національної свідомості. Мазепа знав тільки, що він „малорос”. Книжок українських або преси не читав, бо їх тоді майже не було в Україні. Можна було тільки дістати цензуроване видання Шевченкового „Кобзаря” та деякі збірники української літератури, видані в Києві під назвою „Вік”. В Чернігові жив у той час письменник Михайло Коцюбинський, але ученик середньої школи Мазепа не відважився шукати знайомства з нашим знаменитим поетом.

Читання Шевченкового цензурованого „Кобзаря” не зробило на Мазепу великого вражіння. „Очищений” царською цензурою „Кобзар”, що містив у собі „Катерину”, „Наймичку” і інші невинні, з погляду політичного, поеми, не могли захопити бойового темпераменту студента. Живучи в однім приміщенні з Олексою Грищенком (тепер світової слави маляр у Парижі), Ісаак Мазепа не розумів захоплення, яке мав Грищенко до поезії Шевченка: Мазепа оповідав, що Грищенко, бувало, плакав, читаючи твори Шевченка, але Мазепі це здавалося дивним. Однак, розвиток обох цих визначних українців пішов різними шляхами: Грищенко,

ученик семінарії в Чернігові, був палким українським патріотом. Але в дальшій своїй життєвій дорозі відійшов від громадських інтересів, віддав себе на службу тільки мистецтву. Із скептичного семінариста Мазепи, якому навіть Шевченко не імпував, розвинувся ентузіаст української державности, що все віддав для визволення народу.

Вищий середнього зросту, зосереджений студент в окулярах, з чорними бровами і каштановими „козацькими” вусами, з сірими очима, які він часто заплющав під час розмови, — таким побачили Мазепу його колеги в Петербурзі восени 1904 року. Мазепа записався на факультет природних наук Санкт-Петербурзького Імператорського Університету (тодішня офіційна назва цієї школи).

2. ПЕРШІ ПОЛІТИЧНІ КРОКИ

Столиця царської Росії давала, порівняно з університетськими містами України, більшу свободу для українського руху. Тут навіть цензура не була така строга до українських книжок. Тому в Петербурзі засновано на початку 20 століття, з почину Київської Української Громади, та старанням генерала кавалерії Миколи Федоровича Федоровського, „Добродійне Товариство Загально-Корисних і Дешевих Книг”. Це видавництво мало право, згідно з приписами царської цензури, друкувати книжки популярно-наукові, але тільки у формі оповідань: напр., не можна було видати для українців poradnik, як стерегтися від дитячої недуги дифтерії. Але дозволялося друкувати оповідання — „Від чого вмерла Мелася”, в яким дифтерію описано в „белетристичній” формі.

В Петербурзі, між студентською молоддю, були представники різних народів тодішньої Росії: поляки, балтійці, кавказці і ін. Приклад більшої свідомости і політичної організованости цих народів впливав і на українців-студентів. Далеко від рідного краю, в Петербурзі, українці відчували більше свою окремішність від росіяни, і дехто з них, приїхавши з України несвідомом національно „малоросом”, вертався додому за деякий час як „щирий українець”.

З перших днів у Петербурзі студент Мазепа пірнув з головою в громадське українське життя. Фактично була тільки одна активна політично група між українцями в той час: це — Українська Соціалдемократична Робітнича Партія, яка була заснована р. 1900 під назвою „Революційна Українська Партія”. В 1904-5 роках ця партія пережила гостру кризу в зв'язку з національним питанням. Одна група,

на чолі з Маріяном Меленевським, Олександром Скорописом-Йолтуховським і ін., відкололася і заснувала „Українську Спілку” при Російській Соціалдемократичній Партії для роботи серед населення, „що говорить українською мовою”. „Спілка” рішучо відкидала, як „реакційні”, домагання українських соціалістів за самостійність або за автономію України. В кінці 1905 року Революційна Українська Партія на своєму зїзді в Києві прийняла назву — „Українська Соціалдемократична Робітничка Партія”.

До організації УСДРП в Петербурзі вступив також Ісаак Мазепа. Найбільше допоміг йому політично „оформитися” тодішній студент Гірничого Інституту в Петербурзі Микола Шадлун. Шадлун, родом із Таврії, був син багатого селянина-землевласника. З нього був талановитий політичний пропагандист, але він визначався і в своїй спеціальності, як інженер і науковий дослідник. Пізніше, перед революцією 1917 р., він був професором Гірничого Інституту в Петербурзі. Мазепа згадував Шадлуна як зразкового політичного і наукового робітника. Шадлун, будучи в Петербурзі, вимагав від членів організації УСДРП, щоб вони вели щоденний запис того, що має бути зроблене, і настирливо перевіряв виконання. Коли бачив недбальство, то вимагав пояснень і притягав до відповідальності недисциплінованих членів організації. „Я навчився у Шадлуна багато”, — казав не раз пізніше І. Мазепа про свого товариша з студентських літ: „Головне в політичній організації не „зроблю”, а „зробив”. Тому поряд з пляном має бути перевірка, що, як і коли виконано. Інакше все лишається на папері”.

Однак Шадлун після революційного захоплення 1905-6 р., заглибився в свою наукову працю і відійшов від політичного життя аж до революції 1917 року. 1918 р. він вернувся з Петербургу на Україну, але, видно, його політика не притягала. Мазепа, зустрівши Шадлуна в 1918 році в Києві, заохотив його до поновної політичної діяльності. В січні 1919 р. Шадлун був вибраний на 6 Зїзді УСДРП до Центрального Комітету Партії і в квітні 1919 р. став міністром господарства Української Народної Республіки (Рівне). Однак, Шадлун не чув себе добре в політичній ролі і все мріяв про свої недокінчені наукові праці.

Ще перед революцією 1917 р. в Петербурзі зібралася досить численна, як на той час, група української інтелігенції. Головна маса так зв. „малоросів” була об’єднана в своїх губерніяльних „земляцтвах”, які влаштовували танці та різні інші забави, з „випивкою”. Ці „земляцтва” ставилися до української „мужицької мови” з погордою і до

політичних аспірацій „українофілів” вороже. Велика частина цих „малоросів” була родом із державних урядовців і поміщиків в Україні. Коли прийшла революція 1917 р., а потім большевизм, то цей елемент пішов до російських „білих армій (Денікін і ін.) і бився завзято за „єдину неділимую” царську Росію проти большевиків і проти армії Української Народної Республіки.

Українські соціалдемократи поставили в своїй програмі домагання національно-територіяльної автономії України. Виховані в царській централістичній школі, російські соціалісти не визнавали національних прав для народів Російської держави. Всяке домагання національних прав для неросійських народів російські соціалісти називали „націоналізмом”, який, мовляв, „розбиває єдиний революційний фронт проти царського режиму”. Особливо старалися тут показати себе „інтернаціоналістами” ті українці, що ще недавно були членами РУП, а тепер створили „Українську Спілку” при Російській Соціал-Демократичній Партії. „Спілку” гаряче піддержували „малороси”, що належали просто до російських соціалдемократів.

Молодому Мазені довелося виступити на великому вічі в р. 1906 проти Павла Тучапського, сина священника з України, члена „Спілки”, завзятого противника національної автономії, яку проголосила Українська Соціалдемократична Партія.

Мазена міг дати ґрунтовну відповідь Тучапському, який доказував, мовляв, „українські селяни і пролетаріят” не хочуть нічого знати про автономію України, і що це діло інтелігентських партій, які хочуть ці домагання штучно „прищепити” українському народові. Мазена зазначив, що також російські партії „інтелігентські”. Однак, коли українські робітники й селяни приходять до вищого культурного рівня і до політичної свідомости, то серед них розвивається неминуче й **свідомість національна**. Ця свідомість, — підчеркнув Мазена в своїй промові, — буде ще більше зростати, коли українські робітники й селяни зрозуміють, як визискує Росія українське народне господарство для своїх потреб і тримає Україну як свою колонію. Тому то вимога Української Соціалдемократичної Партії — здобути національно-територіяльну автономію з своїм власним законодавчим соймом, — лежить в інтересі розвитку і поступу українського народу.

Петербурзька організація Української Соціалдемократичної Партії мала в своїх рядах визначних людей. Були в ній не тільки студенти, як Мазена і Шадлун, але й люди

І всі ці „гіганти” большевицької індустріялізації, всі ці „комбі-
нати” і т.д. — це в значній мірі даремно витрачена народна енергія,
бо при будові їх не бралось на увагу найважливіше: **продуктивність**
праці, рентабельність та господарська доцільність будування їх в таких
розмірах і такими темпами. Прийде час, коли життя зірве маску фальшу
та реклями з цього „будівництва”. Після упадку большевиків насам-
перед селянство виступить рішуче проти державної індустріялізації
в такій формі і такими способами, бо ця індустріялізація збудована на
крові й кістках мільйонів селян, на висмоктуванні всіх соків із селянства.
Ніхто не стане продовжувати подібної індустріялізації шляхом нелюд-
ського визиску та кривавої боротьби з селянством. І самі ці „гіганти”
чи не залишаться в багатьох випадках лише німими, без життя й руху,
пам’ятниками, що будуть нагадувати, як не треба господарювати”.

З М І С Т

	Стор.
1. Молоді літа І. Мазепи	5
2. Перші політичні кроки	8
3. „На нашій не своїй землі”	3
4. Перший рік революції	20
5. Під владою Скоропадського	40
6. Мазепа в Києві	52
7. Трудовий Конґрес	52
8. Винниця	67
9. Мазепа — член уряду УНР	70
10. Мазепа — голова уряду УНР	75
11. Катастрофа	84
12. Зимовий Похід	89
13. Після Варшавського Договору	99
14. В Чехословаччині	109
15. Процес Шварцбарда	111
16. Процес СВУ	115
17. „Пацифікація” в Західній Україні	119
18. Світова криза, колективізація, голод	126
19. II Світова Війна	132
20. Мазепа в УНРаді	142
21. Недуга і смерть	148
22. Мазепа — політик і людина... .. .	152

Д О Д А Т К И

- I. Із Резолюції 6 Конгресу Української Соціалдемократичної Робітничої Партії в Києві (січень 1919 р.)
- II. Закон Конгресу Трудового Народу України про Владу (Київ, 28 січня 1919 р.)
- III. Проголошення від Уряду Української Народної Республіки з 19 травня 1919 р.
- IV. Від Народного Правительства Української Республіки до Народу Українського (31 травня 1919 р.)
- V. Відозва українських соціалістичних партій до населення місцевостей України, зайятих більшовиками (Золочів, 18 травня 1919 р.)
- VI. Лист П. Феденка з Рівного, 15 квітня 1919 р.
- VII. Універсал Уряду УНРеспубліки перед Зимовим Походом (2 грудня 1919 р.)
- VIII. Лист Василя Скляра до П. Феденка (Яси, 9 липня 1919 р.)
- IX. Резолюція Центр. Комітету УСДРП в справі замаху на С. Петлюру (22 червня 1926 р.,
- X. Промова І. Мазепи на засіданні Комісії Національних Меншестей Соціалістичного Інтернаціоналу (Цюрих, 23 лютого 1928 р.)
- XI. І. Мазепа: Шлях нашого визволення (Стаття з р. 1930)
- XII. І. Мазепа: Підготовка до революції, чи дезорганізація національних сил? (Стаття з р. 1931)
- XIII. І. Мазепа, О. Бочковський, П. Феденко: Будують чи руйнують?
- XIV. Меморіал Української Соц. Дем. Партії до членів Соціалістичного Інтернаціоналу про небезпеку війни (1936 р.)
- XV. В. Винниченко та І. Мазепа (Листи з 1937 р.)
- XVI. І. Мазепа про большевицьку індустріалізацію.

ВІД ВИДАВНИЦТВА „НАШЕ СЛОВО”

Закінчивши книгу, присвячену пам'яті Ісаака Мазепи, Видавництво висловлює щирю подяку всім, що допомогли видати цю працю. Окрема подяка належить п. Суперінтендентові Української Євангельської Церкви в Америці пр. **Василеві Кузіву**, який перший із своїми приятелями положив матеріяльну основу для друку книги про І. П. Мазепу, а також українським робітникам у Британії, п.п. **Несторові Білому** і **Матвієві Лопатькові**. Видавництво дякує всім, що внесли свою лепту на видання цієї книги, як і тим особам, що передплатили цю книгу. Імена жертводавців подаємо в цій книзі нижче.

Автор вважає за свою приємну повинність подякувати п. Іванові Волощаківі за мистецьке оздоблення книги, п. Іванові Цікалові за догляд над коректурою, інж. Іванові Нерадькові і п. Богданові Демчукові за технічну допомогу

при виготовленні тексту книги і додатків. Директорові Бібліотеки ім. Симона Петлюри в Парижі Григорієві Д. Довженкові видавництво і автор дякують за постачання джерельного матеріалу, що був використаний для цієї книги.

Видавництво „Наше Слово” і Автор

Лондон, вересень 1954 р.

СПИСОК ЖЕРТВОДАВЦІВ

Британія: Марія Азіма, Кузьма Євтушенко, А. Гайданас, Микола Зварич, Антін Бреславський, Павло Пігуля, Степан Крель, Василь Стремоух, Л. Чубенко, Василь Бондар, Володимир Балдецький, Микола Балдецький, Андрій Байдала, Панас Михайлюк, Петро Кліщун, Василь Чопик, Гаврило Вакаро, Петро Опалій, Трохим Василів, Юхим Демченко, П. Тарасюк (Олдгам), Михайло Семчишин, Володимир Чайковський, Федір Селигор, Г. Щербань, Іван Масловський, С. Іванчук, К. Д., М. А., Володимир Кобрин, Анатолій Пархоменко, Олекса Романюк, М. Шевченко, М. Зубенко, В. Чумаченко, Валерій Сорокопуд, Василь Драла, Семен Ляшенко, А. П., Іван Антоненко, Маріян Паламар, Іван Масловський, Т. М. Козлів, Дмитро Бойко.

Америка: Полк. Микола Рибачук, проф. Любов М. Гансен-Марґоліна, д-р Арнольд Д. Марґолін, Зосим Дончук, Микола Бута, Федір Бульбенко, інж. Симон Нечай, Антін Семенюк, Група громадян із Трентону, проф. С. Драгоманів, проф. Іван Розгін, сот. Олекса Козловський, полк. Володимир Кедровський, Софія Гаєвська, Наталія Білінська, Ярослав Білінський, Параня Варнецька, Іван Тарнавський, д-р Е. Рісдорфер, Петро Ковальчук, Андрій Ковальчук, М. Литвин, І. Паньків, інж. Артем Зубенко, інж. Корній Ніщепенко, ген. Олександр Вишнівський, інж. Захар Івасишин, проф. Дмитро Соловій, інж. Данило Петрівський, Володимир Романовський, Микола Швець, д-р Тиміш Олесюк, І.Т., Іван Сверида, Петро Ковтун, Іван Мурін, Василь Іванців, Іван Турчиняк.

Канада: Петро Бучинський, Іван Скиба, Дмитро Пелих, Іван Грабовський, проф. Іван Горішній, Тома Кобзей, Д. Кочій, Данило Лобай, Юрій Елендюк, Михайло Брикі, Михайло Кащак, Степан Хвалібога, В. Бойчук, Іван Лобода.

Франція: А. Синявський, Симон Тупицький, О. Ш., Сергій Мартинюк, А. Бабенко, Теодор Дрозд, Едвард Свіца, Микола Заховайко, Петро Плевако, Стефан Онишко,

Йосип Ожда, Леонід Токайло, Ф. Лабушняк, Архип Рибалко, Т. Шпак, Павло Мигдаль, Юрій Борсук, Яків Возняк, Катерина Павлів, Степан Соловій, Петро Гайдучок.

Австралія: Інж. Іван Грушецький, інж. Павло Верещака, Федір Мельників, Сергій Горячко.

Бельгія: Мирослав Кокот, Іван Завзятий, Григорій Мельник.

Австрія: Д-р Микола Ковалевський.

Швеція: Валеріян Федорчук.

Швейцарія: Інж. Іван Лучишин.

Німеччина: С. Р.

Того самого автора: **UKRAINE HER STRUGGLE FOR FREEDOM** (Україна, Її Боротьба за Волю), вийшла 1951 р.

— „Феденкова — Україна, Її Боротьба за Волю — це коротка, однак вичерпуюча, основана на фактах праця, що має прекрасні цитати із трудно доступних джерел. Мабуть найліпший вступ до цієї проблеми, з становища українського історика і політика”. (Ярослав Білінський в праці „Український національний Рух від 1920 р.” The Ukrainian National Movement since 1920. Гарвардський Університет, 1954 р.).

НЕСМЕРТЕЛЬНА СЛАВА

Замовляйте в Видавництві „Наше Слово” історичну повість про гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного, — „НЕСМЕРТЕЛЬНА СЛАВА”. Написав **ВАСИЛЬ ТИРСА**.

Відомий дослідник української літератури єпископ УАП-Церкви в Австралії Владика Сильвестер (проф. Степан Гавський) пише в своїй оцінці „Несмертельної Слави”:

„Літературно-художнім освітленням величної давнини „Несмертельна Слава” вирізняється серед всіх творів подібного типу”. Автора повісти Владика Сильвестр називає г л и б о к и м з н а в ц е м української історії.

Ціна повісти: в Британії — 10 шіл., у Франції — 450 фр., у Бельгії — 65 бел. фр., у Німеччині — 5 нім. мар., в Австралії 14 шіл. В інших країнах — відповідно до курсу доляра.

Видавництво **Наше Слово** оголошує передплату на працю **Панаса Феденка: Українське Національне Відродження в 19-20 ст.**

Частину цієї книги складає **Український Громадський Рух у ХХ столітті**, виданий в Чехії перед II Світовою Війною і високо оцінений у науковій літературі. Автор додав огляд українського національного відродження в 19 віці і значно розширив згадану історію Українського Руху в 20 столітті, довівши її до наших днів. Ціла праця обіймає коло 500 ст. друку.

Книга подає багато досі неопублікованих документів до історії українського національного відродження і боротьби за державність і різноманітні цитати із мало доступної наукової літератури.

Видавництво сподівається, що українське громадянство своєю скорою передплатою дасть змогу видати цю працю як найшвидше. Ціна книги в передплаті: 10 шіл. (Британія), 2 дол. (Америка, Канада), 14 шіл. (Австралія), 450 фр. (Франція), 80 фр. (Бельгія), 8 корон (Швеція), 5 нм. (Німеччина). В інших країнах ціна відповідно до курсу доляра. Після виходу з друку ціна в продажі буде підвищена.

В Видавництві **Наше Слово** замовляйте листівки з останньої фотографії **Ісаака Мазепи**. Ціна в Британії — 6 пенсів; в Америці й Канаді — 10 центів; у Франції — 20 фр., в Бельгії — 5 фр., в Німеччині — 10 пф., в інших країнах — відповідно до курсу доляра.

НАШЕ СЛОВО

НЕЗАЛЕЖНИЙ ДЕМОКРАТИЧНИЙ МІСЯЧНИК У ЛОНДОНІ. Передплата на рік 1955: Британія — 12 шіл., Франція — 350 фр., Німеччина — 5 НМ, Америка і Канада — 2 дол., Австралія — 15 шіл., Бельгія — 70 бел. фр., в інших країнах — відповідно до курсу доляра.

Адреса Видавництва **Наше Слово**:

Our Word, 42, Southam St., London, W.10.

ПРЕДСТАВНИКИ „НАШОГО СЛОВА”

БЕЛЬГІЯ: J. Kubaschewsky, 4, rue Jules Lebrun, Bruxelles,—
ФРАНЦІЯ: B. Fedenko, 198, Avenue du Maine, Paris (XIV)—
США: Wolodymyr Lysyj, 12284 Maine Street, Detroit 12, Mich.—
P. Krasnonis, 417 E 6 St., New York City, N.Y. — D. Wasylash-

chuk, 631 N. 7th st., Philadelphia 23, Pa. — КАНАДА: Т. Kobzey, 664 Lipton Street, Winnipeg, Man., Canada. — В. Bilan, 53 Saugenay St., North York, Toronto, Ont., — ШВЕЦІЯ: Т. Melnytchenko, Akersberga, Berga, 6. — НІМЕЧЧИНА: L. Saar, Augsburg, Georg Brachstr. 9. — АВСТРАЛІЯ: J. Hruszecky, 47, Austral Ave., Brunswick, N. 10, Vic., Australia.

* * *

